

На варті демократії

Вибори цього року – серйозний виклик основам демократії. Корпорації, що володіють соціальними мережами, повинні ставитися до них саме так.

Ще 2020 року Мета заблокувала лідера правлячої партії Індії BJP за багаторазове порушення політики щодо мови ворожнечі. Станом на сьогодні, законодавця заарештовували й притягували до кримінальної відповідальності за мову ворожнечі щонайменше вісім разів, а надто напередодні виборів та під час демонстрацій. Попри те, що сам він не міг нічого публікувати, його прихильники продовжували поширювати мову ворожнечі на різних платформах у соціальних мережах. Напередодні цього річних виборів у Індії цілком зрозуміло, що корпорації, які є власниками соціальних мереж, не готові до того, що їхні платформи заповнить мова ненависті та заохочення насилля.

До слова, вибори відбудуться не тільки в Індії. Цього року понад 2 млрд людей вирушать на виборчі дільниці на більш ніж 65 виборах по всьому світу. Для понад 4,59 млрд людей, які в усьому світі користуються соціальними мережами, стрічки новин стають основним джерелом інформації. Саме з цієї причини корпорації, що володіють соціальними мережами, повинні продемонструвати, яким чином забезпечуватимуть надійний захист прав людини всюди, до, під час та після волевиявлення.

Права людини – це серйозно

Шквал свідчень викривачів привернули увагу до таких соціальних мереж, як Мета, Alphabet, X та інших, саме через їхню неспроможність запобігти поширенню незаконного контенту та заохочення насилля на цих платформах. Один із найважливіших у ЄС Закон про цифрові послуги (DSA) тепер гарантує, що здійснюються важливі кроки, особливо в питаннях оцінки ризиків і прозорості, з метою підвищення чесності виборів у країнах ЄС. Положення Закону про цифрові послуги набудуть чинності до середини лютого 2024 року – саме напередодні виборів до

Європейського парламенту, що відбудуться в червні. Проте небезпідставними є побоювання, що корпорації ігноруватимуть обов'язкове виконання закону, як робили раніше, коли ці зобов'язання були добровільними.

У інших країнах світу Meta, Alphabet, X та інші платформи не продемонстрували свою готовність протистояти ризикам кричущих порушень прав людини, яким сприяють їхні платформи. В листопаді 2023-го корпорація Meta опублікувала статтю під назвою «Як Meta готується до виборів 2024 року», але підступ криється ось у чому: виборчий план, який було оприлюднено, застосовуватиметься лише в США. Наразі загадка в тому, які саме заходи застосовуються на інших 64 виборах і чи є підстави застосувати інші стандарти до прав людини в інших країнах.

Щоб показати серйозне ставлення до руйнівного впливу на права людини й демократію, власники соціальних мереж повинні негайно посилити партнерство з органами, які захищають чесність виборів

Навіть попри те, що було доведено зв'язок між розпалюванням ненависті в інтернеті та насильством в реальному житті, під час виборів у Демократичній Республіці Конго, до прикладу, корпорації не змогли протидіяти кампаніям із дезінформації. Двох кандидатів від опозиції зобразили як таких, яких підтримує Захід, що мало негативний вплив на їхні шанси на виборах. Ба більше, незважаючи на загрозу розвитку насилля в реальному житті, що було спричинено поляризацією думок і запеклими дебатами в мережі WhatsApp та X, пов'язаними з порушеннями виборчого законодавства та фальсифікаціями на президентських і парламентських виборах, корпорації не вжили заходів для деескалації суперечок навколо цих викликів.

Власники соціальних мереж стверджують, що поважають права людини в усьому світі, як це зробила компанія Meta у головному щорічному звіті про права людини. Проте, як виявилось, стосується це далеко не всіх країн.

Назріла потреба поліпшення

Щоб показати серйозне ставлення до руйнівного впливу на права людини й демократію, корпорації, що володіють соціальними мережами, повинні негайно посилити, розширити та забезпечити ресурсами партнерства з фактчекерами, незалежними ЗМІ,

громадянським суспільством та іншими організаціями, які захищають чесне проведення виборів. Це суперечить тому, що відбувається наразі. До прикладу, X повністю відмовляється співпрацювати з громадянським суспільством. Коли індійські фактчекери з BOOM Live звернулися до X (тоді соцмережа називалася Twitter) за коментарями, то отримали у відповідь емодзі «какавелька».

Партнерство з громадянським суспільством хоч і є необхідним, але не є достатнім для притягнення до відповідальності корпорацій соціальних мереж. За рекомендацією альянсу, що об'єднує 150 організацій громадянського суспільства під егідою «Глобальної коаліції за технічну справедливість», корпорації повинні протидіяти найбільш потужним загрозам з належним завзяттям. Для цього вони мають володіти всіма потрібними їм ресурсами для забезпечення повного спектра доступних інструментів і заходів.

Ще в листопаді 2023 року Twitter розформував свою команду з питань етики роботи з ШІ та звільнив усіх її працівників, окрім одного, а також 15 відсотків співробітників відділу довіри й безпеки

Корпорації, що володіють соціальними мережами, вживають заходів, які зменшують наявні ресурси для забезпечення належної готовності до виборів. 2021 року Френсіс Хоген, колишня співробітниця Meta і викривачка, повідомила, що в дослідженні компанії, проведеному для внутрішнього користування, було попередження для вищого керівництва про цілеспрямоване поширення мови ворожнечі в Індії, проте «верхівка» відмовилася виділяти більше ресурсів на вирішення цієї проблеми і, як повідомляється, ще дужче розпалювала чвари в мережі. Коли ця інформація стала відомою, корпорацію Meta викликали для надання свідчень у Комітеті миру та гармонії в Делі, проте вони не змогли надати виразних відповідей про свої ресурси.

У наступні роки корпорації масово звільняли своїх працівників: у листопаді 2023-го Twitter (тепер мережа X) розформував свою команду з питань етики ШІ та звільнив усіх її працівників, окрім одного, а також 15 відсотків співробітників відділу довіри й безпеки Twitter. У Meta тим часом заявили, що мають понад «15 тис. оглядачів [...], які працюють більш ніж 50 мовами світу», таким чином визнавши, що в корпорації нехтують більшістю мов світу. В самій лише Індії Meta забезпечує модерацію контенту 20 мовами, тоді як у країні налічується понад 121 мова. Навіть там, де наймають

оглядачів, є суттєві недоліки. 2023 року у Кенії понад 184 модератори контенту забили на сполох і через умови праці подали на Мета до суду.

Вибори цього річ – серйозний виклик основам демократії, й корпорації, що володіють соціальними мережами, повинні ставитися до них саме так. А надто країнам, які пережили політичні перевороти й борються з «іноземним втручанням» у свою державну політику. Варто було б дослідити, як поведінка корпорацій може поліпшувати чи погіршувати соціальну згуртованість. Нещодавні заворушення у Буркіна-Фасо поставили під сумнів проведення запланованих виборів. Парламентські вибори в Чаді переносилися кілька разів, а вибори президента Малі проводяться з другої спроби і знову відкладаються.

Якщо нехтувати проявами насилля в інтернеті не тільки у нестабільних країнах, але й у всіх інших, де 2024 року відбуватимуться вибори, це становитиме серйозну загрозу захисту прав людини під час виборів. Політичні партії в Індії мають досвід мобілізації навколо насилля напередодні запланованих на квітень виборів. Ставки з огляду на мир і стабільність є високими, а корпорації є критично важливими векторами, що визначають керунок, у якому розвиватимуться ці країни.

Власники соціальних мереж можуть сприяти створенню цифрового ландшафту, який не просто захищає права людини та демократичні цінності, але й надихає на єдність

Насправді тисячі фактчекерів, перевірених інформаторів і правозахисників, які систематично піднімають питання про існуючі проблеми, не справили помітного впливу на вибір, який корпорації роблять щодо своїх платформ. Попри те, що корпорації роблять голослівні заяви, буцімто дбають про права людини та демократію, проблеми на їхніх платформах тісно пов'язані з їхньою структурою. Як зазначає Рада з питань технологій та соціальної згуртованості – коаліція технологів, науковців, політиків і спеціалістів із відбудови миру – корпорації мають дослідити підходи, орієнтовані на структуру мереж, аби насправді зменшити шкоду, яку вони завдають в інтернеті, і сприяти розвитку здорових суспільств, а також впровадити зміни в основу свого коду.

Напередодні цих виборів корпорації повинні показати, що відійдуть

від business as usual. При цьому вкрай важливо, щоб вони не лише модерували свої платформи з урахуванням чутливості до конфліктів і використовували всі наявні в їхньому розпорядженні ресурси, а й робили вибір на рівні структури, щоб продемонструвати справедливий захист прав людини всім і усюди. Приймаючи ці трансформаційні заходи, корпорації, які володіють соціальними мережами, можуть сприяти створенню цифрового ландшафту, який не просто захищає права людини та демократичні цінності, але й надихає на єдність, розуміння й позитивне налаштування користувачів по всьому світу у рік вирішальних виборів.

Переклад з англійської Ірини Савюк

Алена Кале

Алена Кале (Alena Kahle) – співробітниця з питань адвокації й комунікацій брюссельського офісу фонду «Лондонська історія». Пані Кале виступала на національному телебаченні Данії та писала авторські статті й новини для різних міжнародних та європейських медіа про мову ворожнечі та заохочення насилля в Індії.

Крістіан Чирхігірі

Крістіан Чирхігірі (Christian Cirhigiri) – брюссельський фахівець з питань політики. Займається питаннями цифрової відбудови миру в організації «Пошук спільної мови». У листопаді 2023 року ця організація провела конференцію на високому рівні, яка була присвячена міжнародним урокам цифрової політики в ЄС.

